

מלבי"ם שמות פרק לו פסוק כא

(כא) אלה פקודי המשכן. כבר בארתי (ש"ב כד) שיש הבדל בין מספר ובין מפקד, שמספר הוא המספר הפרטי ומפקד הוא סכום הכולל, והנה בעת מסר את הנדבות אל יד עושי המלאכה בודאי ספרו את הפרטים, למשל לאומן פלוני ניתן כך וכך זהב כך וכך תכלת וכדומה, וכ"א רשם לו את הכלים אשר עשה ממנו, וכ"ז נעשה בהשגחת בצלאל ואהליאב שהיו משגיחים עליהם, ועתה צוה משה שיעשו מן המספרים הפרטים סכום הכולל, שזה קורא פקודי המשכן, והפירוש הוא כמ"ש מהרי"א שמודיע א) מי הוא המצוה לעשות חשבון. אמר אשר פקד ע"פ משה, שהגם שכתוב ולא יחשבו את האנשים העושים במלאכה, בא ע"ז צווי משה לעשות חשבון, ב) מי שעסק בחשבון זה, אמר עבודת הלויים ביד איתמר, מינה לזה את איתמר שהוא היה ממונה אח"כ על הלויים נושאי המשכן ויחד לכ"א את משמרת משאם, והוא היה בקי בחשבון ונצטוה שהוא עם הלויים שתחתיו יחשבו חשבונות אלה ולהם נמסרה העבודה הזאת:

מלבי"ם שמות פרק לו פסוק כב

(כב - כג) ובצלאל ג) ממי קבלו את החשבון, אמר שקבלוהו מן בצלאל ואהליאב שהם היו ממונים על עושי המלאכה ובידם נמצא החשבון הפרטי מכל איש ואיש מעושי המלאכה, ומסרו חשבונות אלה לאיתמר, ועשו מהם סכום כולל שנקרא פקודי המשכן, וקראו פה בשם משכן העדות שגם המשכן היה מעיד שהכל נעשה באמונה ממה ששרתה בו שכינה שזה לא יצוייר אם היה במלאכתם איזה עון וגניבה:

רואים מפה איך שמשה רבינו חשב שזה חשוב שיהיה חשבון סכום כל דבר הנידב, ולהגיד לעם בדיוק איזה זהב נשתמש לאיזה כלי, וכן לכל דבר. ובסוף, מפרש המלבי"ם שהמילים "משכן העדות" פירושו המשכן שמעיד לכלל ישראל שהכל נעשה באמונה, ממה ששרתה בו שכינה, ראה שהכל נעשה באמונה. הנה, ישנה פה כמה מסרים חשובים. ראשית כל, משה רבינו מרגיש שצריך לתת חשבון מדויק על כל דבר ודבר שנתרם. וצריכים לעיין במדרש לראות הספור שעמד מאחורי זה.

לח:כח

ואת האלף ושבע המאות וחמשה ושבעים עשה וויים לעמודים וצפה ראשיהם וחשק אותם

שמות רבה (וילנא) פרשת פקודי פרשה נא סימן ו

משכן העדות אשר פקד על פי משה, כל מה שהיו עושין עושין ע"פ משה, שנאמר אשר פקד על פי משה, וכל מה שהיה משה עושה על ידי אחרים, שנאמר עבודת הלויים ביד איתמר בן אהרן הכהן, לא עשה אלא משנגמרה מלאכת המשכן, אמר להם בואו ואני עושה לפניכם חשבון, אמר להם משה אלה פקודי המשכן, כך וכך יצא על המשכן, עד שהוא יושב ומחשב שכח באלף ושבעה מאות וה' וע' שקל מה שעשה וויים לעמודים, התחיל יושב ומתמיה אמר עכשיו ישראל מוצאין ידיהם לאמר משה נטלו, מה עשה האיר הקדוש ברוך הוא עיניו וראה אותם עושים וויים לעמודים, אותה עשה נתפייסו כל ישראל על מלאכת המשכן מי גרם לו ע"י שישב ופייסן, הוי אלה פקודי המשכן,

ולמה עשה עמהם חשבון, הקדוש ברוך הוא יתברך שמו מאמינו שנא' (במדבר יב) לא כן עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא, ולמה אמר להם משה בואו ונעסוק במשכן ונחשב לפניכם, אלא ששמע משה ליצני ישראל מדברים מאחריו, שנאמר (שמות לג) והיה כבוא משה האהלה ירד עמוד הענן ועמד פתח האהל ודבר עם משה (שם / שמות ל"ג/) והביטו אחרי משה, ומה היו אומרים ר' יוחנן אמר אשרי יולדתו של זה ומה הוא רואה בו כל ימיו הקדוש ברוך הוא מדבר עמו כל ימיו הוא מושלם להקב"ה, זהו והביטו אחרי משה, ר' חמא אמר היו אומרים חמי קדל דבריה דעמרם וחבירו אומר לו אדם ששלט על מלאכת המשכן אין אתה מבקש שיהא עשיר, כששמע משה כך א"ל משה חייכם נגמר המשכן אתן לכם חשבון, אמר להם בואו ונעשה חשבון, הוי ואלה פקודי המשכן.

איתא במדרש שמשה רבינו נקרא על ידי ה' "בכל ביתי נאמן הוא". ובכל זאת, הוא הקפיד מאוד שכל דבר שהוא עשה יהיה למעלה מן החשד. הרב יהושע אריאל רוזנפלד: בכל ביתי נאמן הוא, לא רק בכל ביתי, אלא בכל בית ישראל נאמן הוא. על מנהיג ישראל לא להיות בעל גאווה ולומר מה אכפטי לי שא' מהחברה לא מאמין לי, וחושב שאני לא טוב. אפילו רבן של כל ישראל משה רבינו, לא היה גבוה על עצמו כל כך שהיה יכול לומר מי הוא זה שחושש ממני, אלא אני אעשה לפני משורת הדין שכל א' יראה שיש חשבון, ואני לא מסתיר שום דבר, ואם חוששים בי אני אתן חשבון לכל עם ישראל על מה שעשיתי. זה מוסר הסכל גדול למנהיג ישראל, שיהא פתוח, שלא יהא סגור, ושיקיים הפסוק והייתם נקיים מה' ומשיראל. המשנה אומרת שלא יהיה כיסים בבגדי כהונה שלא יחשדו אנשים את הכהנים. בכל עת יהיו בגדי לבנים. צריכים אנו לראות שנהיו נקי מכל עון, ובפרט מי שהוא ממונה על כסף הצבור, יש לו אחריות על גבי אחריות להיות נקי.

בעל הטורים שמות פרק כה פסוק י

אמתים וחצי ארכו ואמה וחצי רחבו ואמה וחצי קמתו. כל מידותיו היו שבורות בחצאי אמות, ללמד שכל מי שלומד תורה צריך לשבר ולהשפיל עצמו (עירובין נד א):

השבוע כתב הרב אפרים גולדבערג איך שרב ומנהיג וכל ממונה על הצבור צריך להזהר שלא יהא כל כך גבוה על עצמו, שהכל נותנים לו כבוד, והוא יחשוב שהוא יותר גבוה מאחרים. זה סכנה עצומה לכל מנהיג, שמי שיש לו כח, תמיד צריך לשמור שאין לו מדי הרבה כח, ושיהא עניו, כמשה רבנו, לכן היה מוכן לגדולה בדוקא מפני ענותנותו.

עוד כתב המלבי"ם לעיל, משכן העדות, השכינה מעידה שעשה משה הכל בנאמנות. הנה ישנה המון פירשונים במילים משכן העדות. רש"י: עדות שה' מחל לישראל על חטא העגל. אין מוקדם ומאוחר בתורה, יבוא זהב המשכן ומכפר על זהב העגל. יש אומרים, (רמב"ן, חזקוני, אבן עזרא, ספורנו משכן של לוחות העדות. וזה כעין רמב"ן, שכל התפקיד של המשכן זה לקחת את מעמד הר סיני אתם. מדרש שמות רבה: עדות שה' בחר במשה להנהיג את עם ישראל. מזה שהשרה ה' שכינתו, ראיה שכל הצווי בא למשה מה'. וזה כעין מלבי"ם, מזה שה' השרה שכינתו, ראיה שהכל נעשה באמונה. ועוד איתא בתנחומא, עדות שה' בחר בעם ישראל. עוד הסביר בספר צרור המר, עדות שיהיה בית המקדש.

מלבי"ם שמות פרק לט פסוק לב

(לב) ותכל כל עבודת. כל מה שעשו האומנים נקרא מלאכה, אולם המעשה בעצמה שקיימו בה כל

ישראל מצות ה' היתה עבודה לה', וזה נתייחס אל העם כולו שעשו עבודה זו של נדבת המשכן והעסק בו לשם ה' ובכוונה הראויה וזה קורא עבודת משכן וזה מיחס לכלל ישראל, ועז"א ויעשו בני ישראל ככל אשר צוה ה' את משה שקיימו מצות ה' כראוי בכל פרטיו: